

Elijah - Nambari Moja

Kwanza na Mwisho

Jeff Pippenger

2023-07-31

Tamko la mwisho la Agano la Kale linaweka wazi ahadi ya nabii Eliya kuonekana akiwa na ujumbe kabla ya siku ile kuu na ya kutisha ya Bwana.

Angalieni, nitawatuma kwenu Eliya nabii kabla haijaja siku kuu na ya kutisha ya Bwana; naye atageuza mioyo ya baba iwaelekee watoto wao, na mioyo ya watoto iwaelekee baba zao, nisije nikaipiga dunia kwa laana. Malaki 4:5, 6.

Biblia iko wazi kwamba "siku ile kuu na ya kutisha ya Bwana" au "laana" ambayo Mungu anapiga dunia nayo pia inaonyeshwa kwa mfano kama "mapigo saba ya mwisho" au "ghadhabu ya Mungu" katika kitabu cha Ufunuo. Sura ya kumi na tano ya Ufunuo inatanguliza muktadha wa kinabii unaopelekea kumwagwa kwa mapigo saba ya mwisho, makuu na ya kutisha, ya sura ya kumi na sita.

Na nikaona ishara nyingine mbinguni, kuu na ya ajabu; malaika saba wenye mapigo saba ya mwisho; kwa maana ndani yao imekamilika ghadhabu ya Mungu.

Na nikaona kana kwamba bahari ya kioo iliyochanganyika na moto; na wale waliopata ushindi juu ya yule mnyama, na juu ya sanamu yake, na juu ya alama yake, na juu ya hesabu ya jina lake, wamesimama juu ya ile bahari ya kioo, wakiwa na vinubi vya Mungu. Nao wanaimba wimbo wa Musa, mtumishi wa Mungu, na wimbo wa Mwanakondoo, wakisema, Matendo yako ni makuu na ya ajabu, Ee Bwana Mungu Mwenyezi; njia zako ni za haki na za kweli, Ee Mfalme wa watakatifu. Ni nani asiyekucha, Ee Bwana, na kulitukuza jina lako? kwa maana wewe peke yako u Mtakatifu; kwa kuwa mataifa yote yatakuja na kusujudu mbele zako; kwa kuwa hukumu zako zimeshadhirishwa.

Na baada ya hayo nikaangalia, na tazama, hekalu la hema ya ushuhuda lililoko mbinguni likafunguliwa; na wale malaika saba wakatoka hekaluni, wakiwa na yale mapigo saba, wamevikwa kitani safi, cheupe, na vifua vyao vimefungwa mishipi ya dhahabu. Naye mmoja wa wale wanyama wanne akawapa wale malaika saba mabakuli saba ya dhahabu yaliyojaa ghadhabu ya Mungu, aishiye milele na milele. Na hekalu likajaa moshi kutoka kwa utukufu wa Mungu, na kutoka kwa nguvu zake; wala hapakuwa na mtu aliyeweza kuingia ndani ya hekalu, hata mapigo saba ya wale malaika saba yalipotimizwa. Ufunuo 15:1-8.

Sababu "hakuna mtu aliyeweza kuingia hekaluni, hadi mapigo saba ya malaika saba yalipotimizwa" ni kwamba nafasi ya kupata wokovu hufungwa wakati hekalu linapojazwa na moshi katika sura ya kumi na tano. Kipindi cha rehema alichopewa wanadamu ili kutubu na kupata wokovu huwa kimekwisha wakati huo. Wakati muda huo unapofikiwa, "siku kuu na ya kutisha ya Bwana" ambayo Yohana anaiita "mapigo saba ya mwisho" humiminwa kabla ya Kuja kwa Pili kwa Kristo. Malaki aliita siku hiyo "ya kutisha," na Isaya anaeleza kuwa "kitendo cha ajabu" cha

Mungu.

Kwa maana Bwana atainuka kama katika Mlima Perazimu, ataghadhibika kama katika bonde la Gibeoni, ili afanye kazi yake, kazi yake ya ajabu; na atimize tendo lake, tendo lake la ajabu. Basi sasa msiwe wenye dhahaka, isije vifungo vyenu vikafanywa imara; kwa maana nimesikia kutoka kwa Bwana Mungu wa majeshi maangamizi yaliyoamuliwa juu ya dunia yote. Isaya 28:21, 22.

Ingawa "tendo la ajabu" la Mungu linajumuisha "dunia yote," Uvuvio uko wazi kwamba kumiminwa kwa mapigo kunahusishwa na uasi wa taifa moja.

"Mataifa ya kigeni yatafuata mfano wa Marekani. Ijapokuwa yeye ndiye anayeongoza, mgogoro uleule utawapata watu wetu katika sehemu zote za dunia." Ushuhuda, juzuu ya 6, 395.

“Wakati Marekani, nchi ya uhuru wa kidini, itakapoungana na Upapa katika kulazimisha dhamiri na kuwalazimisha watu kuiheshimu sabato ya uongo, watu wa kila nchi ulimwenguni wataongozwa kufuata mfano wake.” Ushuhuda, juzuu ya 6, 18.

Kila taifa litajaza kikombe cha muda wake wa rehema, lakini "hukumu za Mungu" ambazo Dada White anazitambulisha kama "maangamizi ya kitaifa", "wakati wa hukumu za Mungu za kuangamiza", jina analolipa pia historia inayoanza wakati wa sheria ya Jumapili nchini Marekani, si mapigo saba ya mwisho.

Wakati unakuja ambapo sheria ya Mungu, kwa namna ya kipekee, itafanywa kuwa batili katika nchi yetu. Watawala wa taifa letu, kupitia sheria za bunge, watalazimisha sheria ya Jumapili, na hivyo watu wa Mungu wataingizwa katika hatari kuu. Wakati taifa letu, katika mabaraza yake ya kutunga sheria, litakapopitisha sheria za kufunga dhamiri za watu kuhusu uhuru wao wa kidini, kulazimisha uadhimisho wa Jumapili, na kuelekeza nguvu za ukandamizaji dhidi ya wale wanaoshika Sabato ya siku ya saba, sheria ya Mungu, kimsingi, itafanywa kuwa batili katika nchi yetu; na uasi wa kitaifa utafuatiwa na maangamizi ya kitaifa. Review and Herald, Desemba 18, 1888.

Hukumu za Mungu, ambazo Dada White anazitambua kama “maangamizi ya kitaifa,” huanza na sheria ya Jumapili ya kitaifa na kuashiria mwanzo wa “tendo la ajabu” la Mungu, ijapokuwa tendo la ajabu la Mungu, kwa usahihi zaidi, ni mapigo saba ya mwisho. Mtazamo kamili zaidi wa tendo la ajabu la Mungu huonekana wakati ukombozi kutoka Misri unapoogezwa katika msururu wa hukumu za utekelezaji za Mungu. Mapigo ya Wamisri, ingawa yalikuwa kumi kwa idadi, yaligawanywa. Mapigo matatu ya kwanza yalitofautishwa na mapigo saba ya mwisho. Hivyo, ukombozi kutoka Misri hutambua kipindi cha wakati kinachowakilishwa na mapigo matatu ya kwanza, kinachoanza na maangamizi ya kitaifa ya Marekani na kuendelea hadi Mikaeli asimame na wakati wa rehema wa wanadamu ufungwe.

Hukumu za Mungu zitawapata wale wanaotafuta kuwakandamiza na kuwaangamiza watu Wake. Uvumilivu Wake wa muda mrefu kwa waovu huwatia moyo watu katika maasi, lakini adhabu yao bado ni ya hakika na ya kutisha kwa sababu imecheleweshwa kwa muda mrefu. ‘Bwana atainuka kama katika Mlima Perasimu, ataghadhibika kama katika Bonde la Gibeoni,

ili afanye kazi Yake, kazi Yake ya ajabu; na alitekeleze tendo Lake, tendo Lake la ajabu.’ Isaya 28:21. Kwa Mungu wetu mwenye rehema tendo la kuadhibu ni tendo la ajabu. ‘Kama niishivyo, asema Bwana Mungu, sipendezwi na mauti ya mtu mwovu.’ Ezeieli 33:11. Bwana ni ‘mwenye rehema na neema, si mwepesi wa hasira, mwingi wa wema na kweli, ... mwenye kusamehe uovu na maasi na dhambi.’ Hata hivyo, ‘wala si mwenye kumhesabia aliye na hatia kuwa hana hatia.’ ‘Bwana si mwepesi wa hasira, naye ni mkuu kwa uweza, wala hataacha kabisa kumtia hatiani mwovu.’ Kutoka 34:6, 7; Nahumu 1:3. Kwa mambo ya kutisha katika haki atathibitisha mamlaka ya sheria Yake iliyokanyagwa chini. Ukali wa kisasi kinachomngojea mvunjaji wa sheria unaweza kupimwa kwa kusita kwa Bwana kutekeleza haki. Taifa ambalo analivumilia kwa muda mrefu, na ambalo hatalipiga mpaka litakapojaza kipimo cha uovu wake katika hesabu ya Mungu, hatimaye litakunywa kikombe cha ghadhabu kisichochanganywa na rehema.

Atakapokoma Kristo kufanya maombezi Yake katika patakatifu, ghadhabu isiyochanganywa iliyotishwa juu ya wale waabuduo mnyama na sanamu yake na wapokeao chapa yake (Ufunuo 14:9, 10), itamiminwa. Mapigo yaliyopata Misri wakati Mungu alikuwa karibu kumkomboa Israeli yalifanana kwa tabia na zile hukumu za kutisha zaidi na za upana mkubwa zitakazoanguka juu ya dunia kabla tu ya ukombozi wa mwisho wa watu wa Mungu. Mwandishi wa Ufunuo, akieleza mapigo hayo ya kutisha, asema: ‘Ikaanguka jipu baya na la kuumiza sana juu ya watu waliokuwa na chapa ya mnyama, na juu ya wale waliokuwa wakiabudu sanamu yake.’ Bahari ‘ikawa kama damu ya mtu aliyekufa; na kila nafsi hai baharini ikafa.’ Na ‘mito na chemchemi za maji ... zikawa damu.’ Ingawa mapigo haya ni ya kutisha, haki ya Mungu inathibitishwa kikamilifu. Malaika wa Mungu atangaza: ‘Wewe u mwenye haki, Ee Bwana, ... kwa kuwa umehukumu hivi. Kwa maana wamemwaga damu ya watakatifu na ya manabii, nawe umewapa damu wanywe; maana wastahili.’ Ufunuo 16:2-6. Kwa kuwahukumu watu wa Mungu wauawe, wamejipatia hatia ya damu yao kana kwamba ingalimwagwa kwa mikono yao wenyewe. Vivyo hivyo Kristo aliwatangaza Wayahudi wa wakati Wake kuwa na hatia ya damu yote ya watu watakatifu iliyomwagwa tangu siku za Abeli; kwa maana walikuwa na roho ileile na walikuwa wakitaka kutenda kazi ileile kama wale wauaji wa manabii.

Katika pigo linalofuata, jua linapewa mamlaka ‘kuwachoma wanadamu kwa moto. Nao wanadamu walichomwa na joto kuu.’ Aya 8, 9. Hivi ndivyo manabii wanavyoeleza hali ya dunia wakati huu wa kutisha: ‘Nchi inaomboleza; ... kwa sababu mavuno ya shamba yameangamia.... Miti yote ya kondeni imekauka; kwa sababu furaha imekauka kwa wana wa wanadamu.’ ‘Mbegu imeoza chini ya vifumba vya udongo wao, maghala yameachwa ukiwa.... Ni jinsi gani wanyama wanalia! Makundi ya ng’ombe yamefadhaika, kwa sababu hayana malisho.... Mito ya maji imekauka, na moto umeteketeka malisho ya nyikani.’ ‘Nyimbo za hekaluni zitakuwa vilio siku hiyo, asema Bwana Mungu: patakuwa na maiti nyingi kila mahali; watazitupa kimyakimya.’ Joel 1:10-12, 17-20; Amos 8:3.

Mapigo haya si ya ulimwengu wote, la sivyo wakazi wa dunia wangeangamizwa kabisa. Hata hivyo yatakuwa mapigo ya kutisha kuliko yote ambayo wanadamu wamewahi kuyajua. Hukumu zote juu ya wanadamu, kabla ya kufungwa kwa muda wa rehema, zimechanganyika na rehema. Damu ya Kristo inayotetea imekinga mwenye dhambi asipokee kipimo kamili cha

hatia yake; bali katika hukumu ya mwisho, ghadhabu itamiminwa bila kuchanganywa na rehema.

Siku hiyo, makutano wengi watatamani kimbilio la rehema ya Mungu ambayo wameidharau kwa muda mrefu sana. 'Angalia, siku zinakuja, asema Bwana Mungu, nitakapoleta njaa katika nchi; si njaa ya mkate, wala si kiu ya maji, bali ya kusikia maneno ya Bwana; nao watatanga-tanga toka bahari hata bahari, na kutoka kaskazini hata mashariki; watakimbia huku na huku ili kulitafuta neno la Bwana, wasilione.' Amosi 8:11, 12. Pambano Kuu, 627-629.

Katika kifungu kilichotangulia ilielezwa, "Taifa ambalo amelivumilia kwa muda mrefu, na ambalo hatalipiga mpaka litakapokuwa limejaza kipimo cha uovu wake katika hesabu ya Mungu, mwishowe litalinywa kikombe cha ghadhabu kisichochanganywa na rehema." Pia aliandika katika aya hiyo hiyo, "Mapigo yaliyokuja juu ya Misri wakati Mungu alipokuwa karibu kuwakomboa Waisraeli yalikuwa na tabia inayofanana na yale mahukumu ya kutisha zaidi na yenye upana mkubwa yatakayoangukia ulimwengu muda mfupi kabla ya ukombozi wa mwisho wa watu wa Mungu." Taifa (Marekani) litakalojaza "kipimo cha uovu" litakumbwa na mapigo yanayofanana na yale mapigo kumi ya Misri.

Mapigo ya Misri yaligawanywa katika vipindi viwili. Mapigo matatu ya kwanza yaliwapata wote, lakini mapigo saba ya mwisho yaliwapata Wamisri tu.

Na siku hiyo nitaitenga nchi ya Gosheni, ambamo watu wangu hukaa, ili pasiwepo makundi ya nzi huko; ili ujue ya kuwa mimi ndimi Bwana katikati ya dunia. Kutoka 8:22.

Mapigo matatu ya kwanza huko Misri yaliangukia kote; lakini Gosheni, ambako Waebrania waliishi, haikupokea mapigo saba ya mwisho ya Misri. Marekani ndiyo taifa linalojaza kikombe chake cha uovu wakati wa sheria ya Jumapili. Wakati huo, uasi wa kitaifa unafuatwa na maangamizi ya kitaifa, lakini hukumu zinazosababisha maangamizi ya kitaifa zimechanganywa na rehema mpaka Mikaeli atakaposimama na mlango wa rehema kufungwa kwa wanadamu wote. Wakati wa sheria ya Jumapili nchini Marekani, wengi wa wale wanaodai sasa kuwa waishika Sabato watasalimu amri kwa mamlaka zilizopo na kukubali alama ya mnyama. Wakati huo suala la sheria ya Jumapili linakuwa jaribio la kiroho kwa wale waliokuwa nje ya Uadventista. Kuanzia sheria ya Jumapili nchini Marekani hadi Mikaeli atakaposimama kutakuwa na kukusanywa kwa wingi kwa wafanyakazi wa saa ya kumi na moja, lakini mlango tayari umefungwa kwa wale wanaowajibika kwa nuru ya Sabato ya siku ya saba kabla ya sheria ya Jumapili.

Kadiri siku zinavyopita, zaidi na zaidi, inadhihirika kwamba hukumu za Mungu ziko duniani. Kupitia moto, mafuriko na matetemeko ya ardhi, anawaonya wakazi wa dunia hii kwamba kuja kwake kumekaribia. Wakati unakaribia ambapo mgogoro mkuu katika historia ya dunia utakuwa umefika, ambapo kila hatua katika utawala wa Mungu itaangaliwa kwa shauku kali na hofu isiyoelezeka. Kwa mfululizo wa haraka, hukumu za Mungu zitafuata moja baada ya nyingine: moto na mafuriko na matetemeko ya ardhi, pamoja na vita na umwagaji damu.

Laiti watu wangejua wakati wa kujiliwa kwao! Kuna wengi ambao bado hawajasikia kweli ya kujaribu ya wakati huu. Kuna wengi ambao Roho wa Mungu anawavuta. Wakati wa hukumu za uharibifu za Mungu ndiye wakati wa rehema kwa wale ambao hawajapata fursa ya kujua

ukweli ni nini. Bwana atawatazama kwa upole. Moyo wake wa rehema umeguswa; mkono wake bado umenyoshwa ili kuokoa, ilhali mlango umefungwa kwa wale waliokataa kuingia.

Rehema za Mungu zinaonyeshwa katika uvumilivu wake wa muda mrefu. Anazuia hukumu zake, akisubiri ujumbe wa onyo utangazwe kwa wote. Ee, laiti watu wetu wangetambua kama inavyopasa wajibu uliowekwa juu yao wa kuutoa ujumbe wa mwisho wa rehema kwa ulimwengu, ni kazi ya ajabu jinsi gani ingefanyika! Shuhuda, juzuu ya 9, 97.

Katika kifungu kilichotangulia alibainisha kwamba "wakati wa hukumu za kuangamiza za Mungu ni wakati wa rehema kwa wale ambao hawajapata fursa ya kujifunza ukweli ni nini." Katika kifungu kinachofuata anarejelea kipindi hicho kama "wakati wa taabu."

“Nilioona kwamba Sabato takatifu ni, na itakuwa, ukuta unaotenganisha kati ya Israeli wa kweli wa Mungu na wasioamini; na kwamba Sabato ni swali kuu, la kuunganisha mioyo ya watakatifu wapenzi wa Mungu wanaosubiri. Na ikiwa mtu aliamini, akaishika Sabato, akapokea baraka inayoandamana nayo, kisha akaiacha, akaivunja ile amri takatifu, angejifungia mwenyewe milango ya Mji Mtakatifu, kama ilivyo hakika kwamba yuko Mungu atawalaye mbinguni juu. Nilioona kwamba Mungu alikuwa na watoto ambao hawaioni wala kuitunza Sabato. Hawakuwa wameukataa mwanga juu yake. Na mwanzoni mwa wakati wa taabu, tulijazwa na Roho Mtakatifu tulipotoka na kuitangaza Sabato kwa ukamilifu zaidi. Hili lilikasirisha kanisa, na Waadventista wa jina tu, kwa kuwa hawakuweza kuubatilisha ukweli wa Sabato. Na wakati huu, wateule wa Mungu wote waliona wazi kwamba tulikuwa na ukweli, nao wakatoka na kuvumilia mateso pamoja nasi.” Neno kwa Kundi Dogo, 18, 19.

Ingawa imebadilishwa kidogo, kifungu kile kile kilichonukuliwa hivi punde kinapatikana katika kitabu Early Writings. Katika kitabu hicho anajumuisha ufafanuzi wa kauli yake kuhusu ‘wakati wa taabu’. A Word to the Little Flock lilikuwa chapisho la kwanza la wafuasi wa Miller waaminifu waliokatishwa tamaa baada ya Kukatishwa Tamaa Kuu ya tarehe 22 Oktoba 1844, na miongo kadhaa baadaye, wahariri walipotumia sehemu za kijitabu hicho kuzijumuisha katika kitabu Early Writings, walibainisha kwamba ‘wakati wa taabu’ uliorejelewa haukuwa mapigo saba ya mwisho, kwa kuwa wakati mapigo saba ya mwisho yanapomiminwa hakuna rehema inayochanganywa na hukumu.

1. Kwenye ukurasa wa 33 yameandikwa yafuatayo: 'Niliona kwamba Sabato takatifu ni, na itakuwa, ukuta unaotenganisha kati ya Israeli wa kweli wa Mungu na wasioamini; na kwamba Sabato ndilo jambo kuu la kuunganisha mioyo ya watakatifu wapendwa wa Mungu wanaongoja. Niliona kwamba Mungu alikuwa na watoto ambao hawaioni wala hawaihifadhi Sabato. Hawajakataa nuru juu yake. Na mwanzoni mwa wakati wa taabu, tulijazwa na Roho Mtakatifu tulipoenda kuitangaza Sabato kwa ukamilifu zaidi.'

Maono haya yalitolewa mwaka 1847, wakati kulipokuwapo Waadventista wachache sana waliokuwa wakiishika Sabato, na miongoni mwa hao, wachache tu walidhani kwamba kuishika Sabato kulikuwa na umuhimu wa kutosha kutofautisha kati ya watu wa Mungu na wasioamini. Sasa utimilifu wa maono hayo unanza kuonekana. 'Mwanzo wa wakati huo wa taabu,' uliotajwa hapa, hauhusiani na wakati ambapo mapigo yataanza kumiminwa, bali unahusu kipindi kifupi kabla hayajamiminwa, wakati Kristo yuko katika patakatifu. Wakati

huo, kazi ya wokovu ikihitimishwa, taabu itakuwa ikija duniani, na mataifa yatakasirika, lakini yatadhitiwa kiasi kwamba hayatazuia kazi ya malaika wa tatu. Wakati huo 'mvua ya vuli,' au kuburudishwa kutoka kwa uwepo wa Bwana, itakuja, ili kuipa nguvu sauti kuu ya malaika wa tatu, na kuwatayarisha watakatifu kusimama katika kipindi ambacho mapigo saba ya mwisho yatamiminwa. Maandishi ya Awali, 85.

Wakati wa sheria ya Jumapili nchini Marekani, uasi wa kitaifa utafuatiwa na maangamizi ya kitaifa. Katika sheria hiyo ya Jumapili, Waadventista nchini Marekani watagawanyika katika makundi mawili; kundi moja litapokea alama ya mnyama, jingine muhuri wa Mungu. Maangamizi ya kitaifa ya Marekani yanawakilishwa na mapigo matatu ya kwanza ya Misri. Hukumu hizo zinaendelea hadi mwisho wa muda wa rehema kwa wanadamu, kisha mapigo saba ya mwisho yasiyochanganyika na rehema yanamiminwa.

Hoja yangu si sana kuhusu historia ya kinabii ya Misri bali zaidi kuhusu ukweli kwamba Ellen White anaibainisha Misri kuwa ishara ya taifa linalolazimisha ulimwengu mzima kupokea alama ya mnyama, na kwa kufanya hivyo anatomia mwanzo kuonyesha mwisho; hilo ndilo saini ya kinabii ya Yesu kama Alfa na Omega. Katika simulizi la Kutoka, wakati Bwana anaingia katika agano na Israeli ya kale, anajitambulisha kwa jina jipya.

Ndipo Bwana akamwambia Musa, Sasa utaona nitakachomfanyia Farao; kwa maana kwa mkono wenye nguvu atawaacha waende, na kwa mkono wenye nguvu atawafukuza kutoka katika nchi yake.

Na Mungu akasema na Musa, akamwambia, Mimi ndimi Bwana; nami niliwatokea Ibrahimu, Isaka na Yakobo kwa jina la Mungu Mwenyezi; lakini kwa jina langu YEHOVA sikujulikana kwao.

Na mimi pia nimefanya agano langu nao, kuwapa nchi ya Kanaani, nchi ya kukaa kwao kwa ugeni walimokuwa wageni. Nami pia nimesikia kuugua kwa wana wa Israeli, ambao Wamisri huwafanya watumwa; nami nimelikumbuka agano langu. Kwa hiyo waambie wana wa Israeli, Mimi ndimi Bwana, nami nitawatoa kutoka chini ya mizigo ya Wamisri, nami nitawaokoa kutoka katika utumwa wao, nami nitawakomboa kwa mkono ulionyoshwa na kwa hukumu kuu. Nami nitawachukua kwangu kuwa watu, nami nitakuwa Mungu wenu; nanyi mtajua ya kuwa mimi ndimi Bwana Mungu wenu, awaletaye kutoka chini ya mizigo ya Wamisri. Nami nitawaingiza katika nchi ile, ambayo naliwaapia kuipatia Ibrahimu, Isaka, na Yakobo; nami nitawapa iwe urithi wenu; Mimi ndimi Bwana.

Na Musa akanena hivyo kwa wana wa Israeli; lakini hawakumsikiliza Musa kwa sababu ya uchungu wa roho, na kwa sababu ya utumwa wa kikatili. Kutoka 6:1-9.

Hapa Bwana anamtambua Musa kuwa mwakilishi wa Agano Lake kama walivyokuwa Yakobo, Isaka na Ibrahimu. Hadi wakati wa Musa, jina Yehova halikujulikana kwa Ibrahimu wala kwa wazao wake, na katika historia ya kufanywa upya kwa agano la Ibrahimu, wakati Waebrania walipotakiwa kukombolewa kutoka katika utumwa wa Misri, Bwana anatoa ufunuo mpya wa tabia Yake, kwa maana jina linawakilisha tabia kinabii. Abram alipoingia katika agano na Bwana, Bwana alibadilisha jina lake kuwa Ibrahimu. Hapo mwanzoni mwa unabii wa utumwa wa Misri,

mwakilishi wa kibinadamu wa agano hilo alibadilishiwa jina, na mwishoni mwa unabii huo Mungu akajitambulisha kwa jina jipya.

Abramu aliingia katika agano katika sura ya kumi na tano, na hapo akatoa unabii wa utumwa huko Misri kwa miaka mia nne. Katika sura ya kumi na saba Abramu akapewa desturi ya tohara, na majina yake na ya Sara yakabadilishwa.

Miaka mia nne baadaye, Musa alisimamishwa ili kutimiza unabii wa miaka mia nne wa Abrahamu. Abrahamu, Isaka, Yakobo na Musa wote wanawakilisha elfu mia arobaini na nne wanaoingia agano na Bwana katika siku za mwisho.

"Katika siku za mwisho za historia ya dunia hii, agano la Mungu na watu wake wanaoshika amri zake litafanywa upya." *Review and Herald*, 26 Februari 1914.

Utengano kati ya watunza Sabato wanaokubali alama ya mnyama na watunza Sabato wanaopokea muhuri wa Mungu hutokea wakati wa sheria ya Jumapili. Utengano huo unawakilishwa katika mfano wa wanawali kumi.

"Mfano wa wanawali kumi katika Mathayo 25 pia unaonyesha uzoefu wa watu Waadventista." *Pambano Kuu*, 393.

"Mara nyingi naelekezwa katika mfano wa wanawali kumi, ambao watano walikuwa wenye busara, na watano wapumbavu. Mfano huu tayari umetimia na utatimika kwa kila herufi, maana unahusu kwa namna ya pekee wakati huu, na, kama vile ujumbe wa malaika wa tatu, umetimia na utaendelea kuwa ukweli wa sasa hadi mwisho wa wakati." *Review and Herald*, Agosti 19, 1890.

Mfano huo ulitimia tarehe 22 Oktoba, 1844 wakati wanawali wenye busara na wapumbavu katika historia ya Wamillerite walipotenganishwa. Mwanzo wa Uadventista unawakilisha mwisho wa Uadventista, na utengano mwishoni ni utimilifu wa mfano wa wanawali kumi, na utengano huo mwishoni unasababishwa na sheria ya Jumapili.

"Tena, mifano hii inafundisha kwamba hakutakuwa na muda wa rehema baada ya hukumu. Wakati kazi ya injili inapokamilika, hufuata mara moja utengano kati ya wema na waovu, na hatima ya kila kundi huthibitishwa milele." *Christ's Object Lessons*, 123.

Mfano wa wanawali kumi unabainisha kwamba ni wanawali wenye busara miongoni mwa Waadventista wanaopokea muhuri wa Mungu, na wanawali wapumbavu miongoni mwa Waadventista wanaopokea alama ya mnyama wakati wa sheria ya Jumapili nchini Marekani. Wanawali wapumbavu pia wanawakilishwa kama Walaodikia.

Hali ya Kanisa inayowakilishwa na wanawali wapumbavu, pia huzungumziwa kama hali ya Laodikia. *Review and Herald*, Agosti 19, 1890.

Katika siku za mwisho, wakati Mungu atakapofanya upya agano Lake na watu wake wanaoshika amri zake, Mungu atafunua jina jipya Lake kama alivyofanya alipolifanya upya agano wakati wa Musa. Hali ya wanawali wajinga ni kwamba hawana mafuta, na hali ya Walaodikia ni kwamba wamepofuka mno kiasi kwamba hawaoni kuwa hawana mafuta. Ni wazi kwamba ikiwa wanawali

wajinga ni Walaodikia, basi wanawali wenye busara ni Wafiladelfia.

Na kwa malaika wa kanisa lilililoko Filadelfia andika; Haya asema yeye aliye mtakatifu, yeye aliye wa kweli, yeye aliye na ufunguo wa Daudi; yeye afunguaye, wala hakuna mtu afungaye; naye afungaye, wala hakuna mtu afunguaye; Najua matendo yako: tazama, nimeweka mbele yako mlango ulio wazi, wala hakuna mtu awezaye kuufunga; kwa kuwa una nguvu kidogo, na umelishika neno langu, wala hujakana jina langu.

Tazama, nitawafanya hao walio wa sinagogi ya Shetani, wasemao kwamba wao ni Wayahudi, wala si Wayahudi, bali wasema uongo; tazama, nitawafanya waje na kusujudu mbele ya miguu yako, na wajue ya kuwa nimekupenda. Kwa kuwa umelishika neno la uvumilivu wangu, mimi nami nitakulinda kutoka katika saa ya majaribu, itakayokuja juu ya ulimwengu wote, kuwatia majaribuni wakaao juu ya nchi.

Tazama, naja upesi; shika sana ulicho nacho, asije mtu akautwaa taji yako. Yeye ashindaye nitamfanya kuwa nguzo katika hekalu la Mungu wangu, wala hatatoka humo tena; nami nitaandika juu yake jina la Mungu wangu, na jina la mji wa Mungu wangu, ule Yerusalemu mpya, ushukao kutoka mbinguni kwa Mungu wangu; na nitaandika juu yake jina langu jipya. Yeye aliye na sikio, na asikie anenalo Roho kwa makanisa. Ufunuo 3:7-13.

Wafiladelfia wanawakilisha wale mia na arobaini na nne elfu, nao wameahidiwa kwamba Mungu ataandika jina lake jipya juu yao. Bwana atakapoingia katika agano na wale mia na arobaini na nne elfu, atalitambulisha jina lake jipya. Ibrahimu aliambiwa na Bwana kwamba yeye ni Mungu Mwenyezi.

Na Abramam alipokuwa na umri wa miaka tisini na tisa, Bwana akamtokea Abramam, akamwambia, Mimi ni Mungu Mwenyezi; uende mbele zangu, uwe mkamilifu. Nami nitafanya agano langu kati yangu na wewe, nami nitakuzidisha sana sana. Abramam akaanguka kifudifudi; na Mungu akasema naye, akamwambia, Kwa upande wangu, tazama, agano langu ni pamoja nawe, nawe utakuwa baba wa mataifa mengi. Wala jina lako halitaitwa tena Abramam, bali jina lako litakuwa Ibrahimu; kwa kuwa nimekufanya kuwa baba wa mataifa mengi. Mwanzo 17:1-5.

Bwana alipoingia kwa mara ya kwanza katika agano na watu waliochaguliwa wakati wa Abrahamu, alijitambulisha kama Mungu Mwenyezi. Alipoendeleza uhusiano wa agano lake wakati wa Musa, kwa mara ya kwanza alijitambulisha kama YEHOVA. Yesu alipokuja kuthibitisha agano pamoja na wengi kwa juma moja, alitambulisha jina jipya la Mungu ambalo lilikuwa limetajwa mara moja tu katika Agano la Kale, na hilo lilitamkwa na mtu wa Babeli.

Ndipo mfalme Nebukadneza akashangaa sana, akasimama kwa haraka, akanena, akawaambia washauri wake, Je, hatukuwatupa watu watatu wakiwa wamefungwa katikati ya moto? Wao wakajibu wakamwambia mfalme, Ni kweli, Ee mfalme. Akajibu, akasema, Tazama, naona watu wanne wakiwa huru, wakitembea katikati ya moto, wala hawajadhurika; na umbo la yule wa nne ni kama Mwana wa Mungu. Danieli 3:24, 25.

Ni rahisi sana kuthibitisha kwamba sura ya tatu ya Danieli inatambulisha sheria ya Jumapili nchini Marekani. Katika Danieli sura ya tatu Shadraka, Meshaki na Abednego wanawakilisha mia

arobaini na nne elfu. Mia arobaini na nne elfu ndio wanaofanya upya agano kwa mara ya mwisho. Katika Danieli sura ya tatu tunaona mfano wa kinabii wa sheria ya Jumapili na historia ya mvua ya mwisho. Kristo alikuwa na atakuwepo katika moto wa mateso pamoja na mashujaa wake watatu, wakiwakilisha si tu mia arobaini na nne elfu, bali pia ujumbe wa malaika watatu. Kwenye moto, ambao unaashiria mzozo wa sheria ya Jumapili, anatambulika kwa mojawapo ya majina yake, na ni jina ambalo lisingetambulishwa katika historia hadi Kristo alipokuja kama Mwana wa Mungu. Katika mfano wa sura ya tatu tunaona wale wanaofanya upya agano mwishoni mwa dunia wakihusiana na Kristo wakati wa mzozo wa mwisho, naye ana jina ambalo hakuna mtu aliyelijua.

Kabla sijaenda mbali sana na mjadala wetu kuhusu ukombozi kutoka Misri unaowakilisha sheria ya Jumapili nchini Marekani, tunapaswa kujikumbusha kwamba kabla ya pigo la kwanza kati ya yale kumi kuanza huko Misri kulikuwa na msukumo wa kweli kuhusu Sabato.

Farao akasema, Tazama, watu wa nchi sasa ni wengi, nanyi mnawapumzisha kutoka mizigo yao. Na Farao akaamuru siku iyo hiyo wasimamizi wa kazi wa watu, na maafisa wao, akisema, Hamtopaswa tena kuwapa watu majani ya kutengenezea matofali, kama hapo kwanza; waacheni waende wakajikusanyie majani wenyewe. Na kiasi cha matofali walichokuwa wakitengeneza hapo kwanza mtakiweka juu yao; msipunguze chochote; kwa maana ni wavivu; ndiyo sababu wanalia, wakisema, Twendeni tukamtolee Mungu wetu dhabihu. Basi kazi izidishwe juu ya watu, ili wajishughulishie nayo; wala wasisikilize maneno matupu. Ndipo wasimamizi wa kazi wa watu wakatoka, na maafisa wao, wakasema na watu, wakasema, Hivi ndivyo asemavyo Farao, Sitawapeni majani. Enendeni, mkajipatie majani popote mtakapoweza kuyapata; lakini kazi yenu haitapunguzwa hata kidogo. Basi watu wakatawanyika katika nchi yote ya Misri kukusanya mabaki ya mabua badala ya majani. Na wasimamizi wa kazi wakawahimiza, wakisema, Timizeni kazi zenu, shughuli zenu za kila siku, kama wakati kulipokuwapo majani. Na maafisa wa wana wa Israeli, ambao wasimamizi wa kazi wa Farao waliwaweka juu yao, walipigwa, wakaulizwa, Kwa nini hamkutimiza kazi yenu ya kutengeneza matofali jana na leo, kama hapo kwanza? Ndipo maafisa wa wana wa Israeli wakaja wakamlilia Farao, wakasema, Kwa nini unawatendea watumishi wako hivi? Hakuna majani yanayotolewa kwa watumishi wako, nao hutwambia, Tengenezeni matofali; na tazama, watumishi wako wanapigwa; lakini kosa liko kwa watu wako wenyewe. Akasema, Ninyi ni wavivu, ni wavivu; ndiyo sababu mnasema, Twendeni tukamtolee Bwana dhabihu. Basi sasa nendeni, mkafanye kazi; kwa maana hamtapewa majani, lakini mtatoa kiasi kilekile cha matofali. Na maafisa wa wana wa Israeli wakaona ya kuwa walikuwa katika hali mbaya, baada ya kuambiwa, Hamtopunguziwa chochote kutoka katika matofali ya kazi yenu ya kila siku. Kutoka 5:5-19.

Kabla ya sheria ya Jumapili kupitishwa kutakuwa na uchochezi unaoongezeka dhidi ya wale wanaoshika Sabato ya siku ya saba, kama ilivyokuwa kabla ya mapigo ya Misri. Musa ndiye aliyelaumiwa na Wamisri na Waebrania kuwa ndiye chanzo cha taabu zote, kama vile Ahabu alivyomshutumu Eliya.

Ikawa, Ahabu alipomwona Eliya, Ahabu akamwambia, Je! Ndiwe uliyetitia taabu Israeli? Akamjibu, Mimi sijaitia taabu Israeli; bali wewe na nyumba ya baba yako, kwa kuwa mmeziacha amri za Bwana, nawe umefuata Mabaali. 1 Wafalme 18:17, 18.

Hadithi ya Musa inaonyesha historia ya sheria ya Jumapili na hadithi ya Eliya inaonyesha historia ya sheria ya Jumapili. Wakiwa pamoja au peke yao, Musa na Eliya ni ishara. Katika tukio la kubadilika sura kwa Kristo, pamoja waliwakilisha elfu mia na arobaini na nne wasio kufa na wale wanaokufa katika Bwana. Musa alifufuliwa, Eliya hakuwahi kufa. Wao pia ndio manabii wawili wanaowatesa watu katika Ufunuo sura ya kumi na moja. Kweli nyingi zinawakilishwa na Musa na Eliya kama ishara, na tunatumaini kulishughulikia hilo baadaye.

Angalieni, nitawatuma kwenu Eliya nabii kabla haijaja siku kuu na ya kutisha ya Bwana; naye atageuza mioyo ya baba iwaelekee watoto wao, na mioyo ya watoto iwaelekee baba zao, nisije nikaipiga dunia kwa laana. Malaki 4:5, 6.

Kabla tu ya kufungwa kwa kipindi cha majaribio kwa wanadamu "Nabii Eliya" atatokea na ujumbe maalum unaogeuzi "mioyo ya baba iwaelekee watoto, na mioyo ya watoto iwaelekee baba zao." Manabii wote hushuhudia kuhusu mwisho wa dunia, na wote wanakubaliana miongoni mwao.

Na roho za manabii huwatii manabii. Kwa maana Mungu si Mungu wa machafuko, bali wa amani, kama ilivyo katika makanisa yote ya watakatifu. 1 Wakorintho 14:32, 33.

Ujumbe wa Eliya unawadia kabla tu ya siku kuu na ya kutisha ya Bwana; kwa hiyo, huo ndio uleule ujumbe maalum katika kitabu cha Ufunuo unaowasilishwa kama "Ufunuo wa Yesu Kristo." Wakati "wakati u karibu," ujumbe maalum wa Eliya uwaonyesha watumishi wa Mungu "mambo ambayo lazima yatukie upesi."

Ufunuo wa Yesu Kristo, alioupeleleza na Mungu, ili awaonyeshe watumishi wake mambo ambayo hayana budi kutukia upesi; naye akaifanya ijulikane kwa kumtuma malaika wake kwa mtumishi wake Yohana; ambaye alishuhudia neno la Mungu, na ushuhuda wa Yesu Kristo, na yote aliyoyaona. Heri asomaye, na wale wasikiao maneno ya unabii huu, na wayashike yaliyoandikwa humo; kwa maana wakati umekaribia. Ufunuo 1:1-3.

Zingatia kwamba wakati Malaki anapomtumia Eliya kama ishara, anajumuisha rejea ya moja kwa moja kuhusu kushika amri.

Kumbukeni sheria ya Musa, mtumishi wangu, niliyomwamuru huko Horebu kwa ajili ya Israeli wote, pamoja na amri na hukumu. Tazama, nitatuma kwenu nabii Eliya kabla ya kuja kwa siku iliyo kuu na ya kutisha ya Bwana; naye atageuza mioyo ya baba iwaelekee watoto, na mioyo ya watoto iwaelekee baba zao, ili nisije nikaipiga nchi kwa laana. Malaki 4:4-6.

Mistari hii mitatu ni ya mwisho katika Agano la Kale, na inajumuisha ahadi ya mwisho ya Agano la Kale pamoja na msisitizo juu ya kuzishika Amri Kumi. Kuna "baraka" saba katika kitabu cha Ufunuo na ya mwisho ni baraka kwa wale wanaozishika Amri Kumi.

Mimi ni Alfa na Omega, mwanzo na mwisho, wa kwanza na wa mwisho. Heri wale wafanyao amri zake, ili wawe na haki ya mti wa uzima, nao wapate kuingia mjini kwa milango yake. Ufunuo 22:13, 14.

Ahadi ya mwisho katika Agano la Kale inatuambia "Kumbuka" Amri Kumi, lakini kwa kufanya hivyo inasisitiza ile amri moja inayojumuisha amri ya "kumbuka."

Kumbuka siku ya Sabato, uiweke takatifu. Siku sita utafanya kazi zako zote; lakini siku ya saba ni Sabato ya Bwana Mungu wako; ndani yake usifanye kazi yo yote, wewe, wala mwanao wa kiume, wala mwanao wa kike, wala mtumishi wako wa kiume, wala mtumishi wako wa kike, wala mifugo yako, wala mgeni aliye ndani ya malango yako; kwa maana katika siku sita Bwana aliumba mbingu na nchi, bahari, na vyote vilivyomo ndani yao, akapumzika siku ya saba; kwa hiyo Bwana akaibariki siku ya Sabato, akaifanya kuwa takatifu. Kutoka 20:8-11.

Ahadi ya mwisho katika Agano la Kale na Agano Jipya inasisitiza amri za Mungu, kwa msisitizo maalum juu ya Sabato ya siku ya saba. Malaki anasema “kumbukeni,” na Yohana anatufahamisha kuwa amebarikiwa anayefanya hivyo. Sabato ya siku ya saba huadhimisha uumbaji wa Mungu na nguvu yake ya kuumba. Sabato pia huwa kiini cha mabishano katika siku za mwisho za historia ya dunia. Yohana anapoandika kuhusu “baraka” juu ya wale wazishikao amri zake, yeye anaandika tu kile ambacho Yesu, Alfa na Omega, Mwanzo na Mwisho, wa Kwanza na wa Mwisho, alitangaza. Kwa hiyo, ahadi ya mwisho ya Agano Jipya inahusu Sabato ya siku ya saba na pia sifa ya uungu inayoutambulisha mwisho kwa mwanzo.

Kweli ya kwanza iliyotajwa katika kitabu cha Mwanzo, neno linalomaanisha “mianza”, inatambulisha Muumba, uumbaji, na msisitizo maalum juu ya Sabato. Kwa kuangalia haya kwa pamoja, mstari juu ya mstari, mwanzo wa Agano la Kale na pia mwisho wa vyote viwili, yaani Agano la Kale na Agano Jipya, vinasisitiza Mungu kama Muumba, Amri Kumi, amri ya Sabato, na kwamba Yesu ndiye mwanzo na mwisho.

Nabii Eliya anatumia na Malaki kama ishara katika ahadi ya mwisho ya Agano la Kale, naye alikuwa nabii aliowakabili Yezebeli na Ahabu. Kitabu cha Ufunuo kinamtumia Yezebeli kama ishara ya upapa na wafalme kumi kama ishara ya Umoja wa Mataifa. Makabiliano ya Eliya na Ahabu na Yezebeli yanawakilisha makabiliano ya elfu mia na arobaini na nne dhidi ya Umoja wa Mataifa, uliotiwa nguvu na Marekani na kuongozwa na upapa. Kama mfalme wa makabila kumi ya kaskazini ya Israeli, Ahabu aliwakilisha mamlaka tawala juu ya makabila kumi, hivyo akifananisha Marekani (Ahabu) inayotia nguvu Umoja wa Mataifa (makabila kumi au wafalme kumi katika Ufunuo kumi na saba) ili kuendesha mateso dhidi ya waishika Sabato kwa niaba ya Upapa (Yezebeli). Wakati Malaki anapomtumia Eliya kuwakilisha ujumbe unaokuja kabla ya siku kuu na ya kutisha ya Bwana, Eliya anawakilisha wale wanaoteswa na Roma ya kisasa (yule joka, mnyama na nabii wa uongo), kama alivyoteswa na Yezebeli kwa miaka mitatu na nusu. Kuisisitiza Sabato kwa kutumia neno "kumbuka" katika Malaki 4:4 kunaongeza mgogoro wa sheria ya Jumapili katika muktadha wa kinabii uliochorwa na Malaki.

Panahitajika kuongezwa mengi zaidi katika kuzingatia kweli zinazofunuliwa kwa kulinganisha mwanzo wa Agano la Kale na mwisho wa Agano la Kale, na kisha kulinganisha mwanzo wa Biblia na mwisho wa Biblia. Katika Mwanzo tunampata Muumba, uumbaji, na Sabato inayokumbusha uumbaji. Katika Malaki tunakuta amri ya Sabato ikitambuliwa kama suala la mgogoro linaloongoza kwenye kufungwa kwa kipindi cha rehema kwa wanadamu na mapigo saba ya mwisho, au kama Malaki anavyokiita, “siku ile kuu na ya kuogofya ya Bwana.” Eliya anawakilisha watu wa Mungu wanaowasilisha ujumbe wa malaika wa tatu kwa ulimwengu unaoangamia.

"Leo, katika roho na nguvu za Eliya na Yohana Mbatizaji, wajumbe walioteuliwa na Mungu wanauelekeza umakini wa ulimwengu unaokabiliwa na hukumu kwenye matukio mazito yanayokaribia kutokea yanayohusiana na saa za mwisho za muda wa rehema na kuonekana kwa Kristo Yesu kama Mfalme wa wafalme na Bwana wa mabwana." Manabii na Wafalme, 715, 716.

Mwanzo wa Biblia, ambao pia ni mwanzo wa Agano la Kale, unatambulisha hadithi ileile kama ilivyo mwisho wa maagano yote mawili, lakini kila mwanzo na mwisho una ukweli wake wa kusisitiza na kuchangia ujumbe. Katika Mwanzo mkazo uko juu ya matendo ya Mungu, katika Malaki mkazo uko juu ya ujumbe unaoonya kuhusu mgogoro ujao. Mwisho wa Ufunuo unatambulisha Alfa na Omega. Katika kitabu cha kwanza cha Agano Jipya, tunasoma yafuatayo.

Kitabu cha ukoo wa Yesu Kristo, mwana wa Daudi, mwana wa Ibrahimu.

Ibrahimu akamzaa Isaka; na Isaka akamzaa Yakobo; na Yakobo akamzaa Yuda na ndugu zake; na Yuda akamzaa Peresi na Zera kwa Tamar; na Peresi akamzaa Esromu; na Esromu akamzaa Aramu; na Aramu akamzaa Aminadabu; na Aminadabu akamzaa Nahashoni; na Nahashoni akamzaa Salmoni; na Salmoni akamzaa Boazi kwa Rahabu; na Boazi akamzaa Obedi kwa Ruthi; na Obedi akamzaa Yese; na Yese akamzaa Daudi mfalme; na Daudi mfalme akamzaa Sulemani kwa yule aliyekuwa mke wa Uriia; na Sulemani akamzaa Rehoboamu; na Rehoboamu akamzaa Abiya; na Abiya akamzaa Asa; na Asa akamzaa Yehoshafati; na Yehoshafati akamzaa Yoramu; na Yoramu akamzaa Uzia; na Uzia akamzaa Yotamu; na Yotamu akamzaa Ahazi; na Ahazi akamzaa Hezekia; na Hezekia akamzaa Manase; na Manase akamzaa Amoni; na Amoni akamzaa Yosia; na Yosia akamzaa Yekonia na ndugu zake, wakati walipochukuliwa utumwani Babeli; na baada ya kuhamishwa Babeli, Yekonia akamzaa Shealtieli; na Shealtieli akamzaa Zerubabeli; na Zerubabeli akamzaa Abiudi; na Abiudi akamzaa Eliyakimu; na Eliyakimu akamzaa Azori; na Azori akamzaa Sadoki; na Sadoki akamzaa Akimu; na Akimu akamzaa Eliudi; na Eliudi akamzaa Eleazari; na Eleazari akamzaa Mathani; na Mathani akamzaa Yakobo; na Yakobo akamzaa Yusufu mumewe Mariamu, ambaye kwake alizaliwa Yesu, aitwaye Kristo.

Basi vizazi vyote tangu Abrahamu hata Daudi ni vizazi kumi na nne; na tangu Daudi hata uhamisho wa Babeli ni vizazi kumi na nne; na tangu uhamisho wa Babeli hata Kristo ni vizazi kumi na nne.

Sasa kuzaliwa kwa Yesu Kristo kulikuwa hivi: Mama yake Maria alipokuwa amechumbiwa na Yosefu, kabla hawajakutana, alipatikana ana mimba kwa Roho Mtakatifu. Ndipo Yosefu mumewe, kwa kuwa alikuwa mtu wa haki, wala hakutaka kumwaibisha hadharani, akaazimu kumwacha kwa siri. Lakini alipokuwa akiyatafakari hayo, tazama, malaika wa Bwana akamtokea katika ndoto, akisema, Yosefu, mwana wa Daudi, usiogope kumchukua Maria kuwa mkeo; kwa maana mimba aliyo nayo imetokana na Roho Mtakatifu.

Naye atamzaa mtoto mwanamume, nawe utamwita jina lake YESU; kwa maana yeye atawaokoa watu wake na dhambi zao. Basi haya yote yalitukia ili litimie lile lililonenwa na Bwana kwa njia ya nabii, akisema, Tazama, bikira atachukua mimba, naye atamzaa mtoto mwanamume, nao watamwita jina lake Imanueli; yaani, Mungu pamoja nasi. Ndipo Yusufu,

alipoamka usingizini, akafanya kama malaika wa Bwana alivyomwamuru, akamtwa mkewe; wala hakumjua hata alipomzaa mtoto wake wa kwanza, mwanamume; akamwita jina lake YESU. Mathayo 1:1-25.

Mwanzo wa Agano Jipya unakubaliana na mwanzo na mwisho wa Agano la Kale na pia na mwisho wa Agano Jipya, kwa kuwa unasisitiza nguvu ya uumbaji ya Mungu; maana ile nguvu ambayo Kristo alitumia kuumba vitu vyote katika siku sita ndiyo hiyo hiyo anayoitumia “kuwaokoa watu wake kutoka katika dhambi zao.” Neno “Emmanuel,” kama kifungu kinavyonukuu kutoka katika maandiko ya Isaya, linamaanisha “Mungu pamoja nasi.” Anakaa ndani ya watu wake kwa kuunganisha uungu wake na ubinadamu wetu, na huo ndio muunganiko aliotekeleza alipopata mwili katika Mariamu.

Hakuna kitu kilicho chini ya utii mkamilifu kinachoweza kufikia kiwango cha matakwa ya Mungu. Hajaacha matakwa yake yakiwa yasiyo dhahiri. Hajaamuru lolote lisilo la lazima ili kumleta mwanadamu katika maelewano naye. Tunapaswa kuwaelekeza wenye dhambi kwenye kiwango chake kamilifu cha tabia na kuwaongoza kwa Kristo, ambaye kwa neema yake peke yake ndipo kiwango hiki kinaweza kufikiwa.

Mwokozi alijitwika udhaifu wa ubinadamu na akaishi maisha yasiyo na dhambi, ili watu wasiwe na hofu kwamba kwa sababu ya udhaifu wa asili ya kibinadamu wasingeweza kushinda. Kristo alikuja kutufanya ‘washiriki wa asili ya kimungu,’ na maisha yake yanatangaza kwamba ubinadamu, ukiunganishwa na Uungu, hautendi dhambi. Huduma ya Uponyaji, 180.

Mwanzo wa Agano Jipya unaeleza mahali, wakati na kwa nini Yesu alichukua juu yake asili yetu ya kibinadamu. Alifanya hivyo kuonyesha kwamba nguvu za kibinadamu zikichanganyika na nguvu za kiungu hazitendi dhambi. Dhambi ni uvunjaji wa sheria, ambayo Malaki anasema “tuikumbuke.” Yohana anatufahamisha kwamba wale wanaoishika sheria, na hivyo wale wasiotenda dhambi, wanaweza kuingia kupitia malango ya mbinguni. Mathayo anaonyesha kwamba mwenye dhambi anaweza kushinda dhambi, kama vile Kristo alivyoshinda. Tunapokuwa na Kristo ndani yetu, (tumaini la utukufu) tunakuwa na nguvu ya uumbaji iliyounda ulimwengu ndani mwetu. Uwezekano huu uliwezesha na Kristo kuchagua kuingia katika familia ya wanadamu, na kwa umilele wote akawa si tu Mwana wa Mungu bali pia Mwana wa Adamu.

Kuna ujumbe maalum wa ukweli uliofunuliwa kwa watu wa Mungu kutoka katika kitabu cha Ufunuo kabla tu ya kufungwa kwa mlango wa rehema kwa wanadamu. Ujumbe huo maalum pia ni “ujumbe wa Eliya” wa Malaki unaohubiriwa kabla tu ya “siku ya kutisha ya Bwana”.

Mwanzoni mwa maagano yote mawili, na mwishoni mwa Agano Jipya, tunapata sifa maalum za Mungu zikitambulishwa. Katika Mwanzo Yeye ni Muumba, na mwishoni mwa Ufunuo Yeye ni Alfa na Omega. Mwanzoni mwa Agano Jipya, Yeye anakuwa Mwana wa Adamu. Na mwishoni mwa Agano la Kale, tunapata kanuni ambayo mjumbe Eliya ataitumia kutekeleza ujumbe atakaoutangaza: kugeuza mioyo ya baba kuwaelekea watoto na kinyume chake.

Kanuni ya kinabii ambayo Eliya anaitumia kuwasilisha ujumbe wake wa onyo ndicho hasa alichomriwa Yohana kufanya katika Ufunuo. Eliya “ataigeuza mioyo ya baba iwaelekee watoto,

na mioyo ya watoto iwaelekee baba zao,” na Yohana aliambiwa aandike mambo yaliyokuwapo wakati huo, na kwa kufanya hivyo angekuwa wakati huohuo akiandika mambo yatakayokuja. Yohana alitumika kuonyesha jinsi kanuni ya Alfa na Omega inavyofanya kazi katika Neno la unabii, na Eliya atautegemeza ujumbe wake juu ya kanuni hiyo hiyo. Tunapolinganisha mwanzo wa Biblia na mwisho wa Biblia, tunalinganisha Kale na Kipya. Baba ni mwanzo wa mtoto wake, na mtoto ni mwisho wa baba. Wale mia na arobaini na nne elfu ndio kizazi cha mwisho cha wana wa Ibrahimu, na historia ambamo Mungu aliingia katika agano na Ibrahimu inakuwa kielelezo cha historia ambayo Mungu anapolifanyia upya agano hilo na wale mia na arobaini na nne elfu.

Kwa sababu hiyo ni kwa njia ya imani, ili iwe kwa njia ya neema; kusudi ile ahadi iwe imara kwa wazao wote; si kwa wale tu walio wa sheria, bali kwa wale nao walio wa imani ya Ibrahimu; aliye baba yetu sote. Warumi 4:16.

Ujumbe wa Elia unawakilisha kanuni ya alfa na omega, kwa maana baba ni alfa na watoto ni omega. Ujumbe wa Elia ungegeuza mioyo ya baba iwaelekee watoto. Kristo alimtambua Yohana Mbatizaji kuwa ndiye Elia, na Ellen White alimtambua William Miller kuwa wote wawili, Elia na Yohana Mbatizaji. Ujumbe wa watu hawa wote wanaowakilisha uliwakilishwa kama ukigeuza mioyo ya baba iwaelekee watoto na kinyume chake. Kazi hiyo inawakilisha athari ya ujumbe katika kugeuza mioyo ya wanadamu iwaelekee Baba yao wa mbinguni, lakini ina maana zaidi, kwa maana ni ishara ya kazi hiyo. Katika unabii wa Biblia, alama zina maana zaidi ya moja na lazima zitambuliwe kwa muktadha.

"Ni nini kilichomfanya Yohana Mbatizaji kuwa mkuu? Alifunga akili yake dhidi ya wingi wa mapokeo uliowasilishwa na walimu wa taifa la Kiyahudi, na akaifungua kwa hekima itokayo juu. Kabla ya kuzaliwa kwake, Roho Mtakatifu alimshuhudia Yohana: 'Atakuwa mkuu mbele za Bwana, wala hatakuonywa divai wala kileo; naye atajazwa Roho Mtakatifu.... Na wengi wa wana wa Israeli atawageuza wamgeukie Bwana Mungu wao. Naye ataenda mbele zake kwa roho na nguvu za Eliya, kuigeuza mioyo ya baba iwaelekee watoto, na wasiotii waelekee hekima ya wenye haki; kuandaa watu waliotayarishwa kwa ajili ya Bwana.' Luka 1:15-17." Ushauri kwa Wazazi, Walimu na Wanafunzi, 445.

Ujumbe umekusudiwa ili wale wanaochagua kusikia waugeuze mioyo yao kwa Baba wa Mbinguni, hata hivyo, kanuni kuu ya kinabii itakayotumika kufikisha ujumbe wa onyo itakuwa kwamba Kristo ni Alfa na Omega, wa kwanza na wa mwisho, mwanzo na mwisho. Ujumbe wa Eliya unategemea uwasilishaji wa Neno la kinabii la Mungu kwa mtazamo kwamba Yesu Kristo ni Neno la Mungu, na kanuni zinazoiongoza Biblia pia ni sifa za tabia Yake.

"Sheria ya Mungu ni takatifu kama Mungu Mwenyewe. Ni ufunuo wa mapenzi Yake, nakala ya tabia Yake, dhahirisho la upendo na hekima ya kimungu. Uwiano wa uumbaji unategemea utii mkamilifu wa viumbe vyote, wa kila kitu, chenye uhai na kisicho na uhai, kwa sheria ya Muumba. Mungu ameweka sheria za kuongoza si tu viumbe hai, bali pia taratibu zote za asili. Kila kitu kiko chini ya sheria zilizowekwa, ambazo haziwezi kupuuzwa. Lakini ingawa kila kitu katika asili kinatawaliwa na sheria za asili, mwanadamu peke yake, miongoni mwa vyote vilivyo duniani, anawajibika kwa sheria ya maadili. Kwa mwanadamu, kilele cha kazi ya uumbaji, Mungu amempa uwezo wa kuelewa matakwa Yake, kufahamu haki na wema wa

sheria Yake, na madai yake matakatifu juu yake; na kutoka kwa mwanadamu unahitajika utii usioyumba." Patriarchs and Prophets, 53.

Kila kitu (na hili linajumuisha Biblia, kwa kuwa Biblia ni kitu na ikiwa ni kitu, basi ni sehemu ya kila kitu) kiko chini ya sheria zisizobadilika. Biblia ina sheria au kanuni zisizobadilika zinazoongoza tafsiri yake sahihi. Mojawapo ya kanuni hizo ni kwamba Biblia huunganisha mwisho wa jambo na mwanzo wa jambo. Yesu ni Neno la Mungu, naye ni wa kwanza na wa mwisho, na hilo ni "sheria isiyobadilika" na sifa ya tabia yake.

Tulitumia utambulisho huu wa Eliya kuonyesha kwamba mwanzo na mwisho wa Agano la Kale na Agano Jipya vinakubaliana. Mwisho wa Biblia, ambao pia ni mwisho wa kitabu cha Ufunuo, unakubaliana na mwanzo wa Ufunuo. Mashahidi watano wa kweli zilezile, kwa msingi wa kanuni ambayo ni sifa ya tabia ya Mungu kwamba Neno la Mungu daima huonyesha mwisho wa jambo kupitia mwanzo wa jambo hilo. Uhalisia huu ni sehemu ya maana ya Yesu Kristo kuwa Alfa na Omega.

Kwa mtume Yohana katika kisiwa cha Patmo yalifunguliwa maono ya mvuto wa kina na ya kusisimua katika uzoefu wa kanisa. Mada za mvuto mkubwa na za umuhimu mkuu ziliwasilishwa kwake kwa mifano na ishara, ili watu wa Mungu wapate kuwa na ufahamu kuhusu hatari na mapambano yaliyo mbele yao. Historia ya ulimwengu wa Ukristo hadi mwisho kabisa wa wakati ilifunuliwa kwa Yohana. Kwa uwazi mkubwa aliona msimamo, hatari, mapambano, na ukombozi wa mwisho wa watu wa Mungu. Anaandika ujumbe wa kufunga ambao utakomaza mavuno ya dunia, aidha kama miganda kwa ghala la mbinguni, au kama kuni kwa mioto ya siku ya mwisho.

Katika maono Yohana aliona majaribu ambayo watu wa Mungu wangevumilia kwa ajili ya ukweli. Aliona uthabiti wao usiotetereka katika kuzitii amri za Mungu, mbele ya mamlaka kandamizi zilizotaka kuwalazimisha kutotii, na akaona ushindi wao wa mwisho dhidi ya yule mnyama na picha yake.

Chini ya alama za joka kubwa jekundu, mnyama afananaye na chui, na mnyama mwenye pembe kama za mwanakondoo, serikali za duniani ambazo zingejihusisha hasa na kukanyaga sheria ya Mungu na kuwatesa watu Wake, zilionyeshwa kwa Yohana. Vita inaendelea hadi mwisho wa wakati. Watu wa Mungu, waliowakilishwa kwa mfano wa mwanamke mtakatifu na watoto wake, walionyeshwa kuwa wako wachache sana. Katika siku za mwisho, waliosalia tu ndio waliokuwapo. Kuhusu hawa, Yohana anasema kuwa ni wale 'wanaoshika amri za Mungu, na walio na ushuhuda wa Yesu Kristo.'

Kupitia upagani, na kisha kupitia Upapa, Shetani alitumia nguvu zake kwa karne nyingi katika jitihada ya kuwafuta kutoka duniani mashahidi wa Mungu walio waaminifu. Wapagani na wafuasi wa Upapa walichochea na roho ileile ya joka. Walitofautiana tu kwa kuwa Upapa, ukijifanya kumtumikia Mungu, ulikuwa adui hatari na mkatili zaidi. Kupitia wakala wa Ukatoliki wa Kirumi, Shetani aliliteka ulimwengu. Kanisa linalodai kuwa la Mungu likasombwa likaingia katika safu za udanganyifu huu, na kwa zaidi ya miaka elfu moja watu wa Mungu waliteseka chini ya ghadhabu ya joka. Na Upapa ulipopokonywa nguvu na kulazimishwa kuacha mateso, Yohana akaona nguvu mpya ikitokea ili kutoa mwangwi wa

sauti ya joka, na kuendeleza kazi ileile ya ukatili na ya kufuru. Nguvu hii, ya mwisho itakayopiga vita dhidi ya kanisa na sheria ya Mungu, iliwasilishwa na mnyama mwenye pembe kama za mwana-kondoo. Wanyama waliomtangulia walikuwa wameinuka kutoka baharini, lakini huyu alitokea kutoka katika nchi, ikiashiria kuinuka kwa amani kwa taifa linalowakilishwa. “Pembe mbili kama za mwana-kondoo” zinawakilisha vyema tabia ya Serikali ya Marekani, kama inavyoonyeshwa katika kanuni zake mbili za msingi, Ujamhuri na Uprotestanti. Kanuni hizi ndizo siri ya nguvu na ustawi wetu kama taifa. Wale wa kwanza waliopata hifadhi katika fukwe za Amerika walifurahi kwamba walikuwa wamefika katika nchi iliyo huru kutokana na madai ya majivuno ya upapa na udhalimu wa utawala wa kifalme. Wakaazimia kuanzisha serikali juu ya msingi mpana wa uhuru wa kiraia na wa kidini.

Lakini mchoro mkali wa kalamu ya kinabii unafunua mabadiliko katika mandhari hii ya amani. Mnyama mwenye pembe kama za mwanakondoo husema kwa sauti ya joka, na ‘hutumia mamlaka zote za yule mnyama wa kwanza mbele yake.’ Unabii unatangaza kwamba atawaambia wakaao juu ya nchi wafanye sanamu kwa yule mnyama, na kwamba ‘awafanye wote, wadogo na wakubwa, matajiri na maskini, walio huru na watumwa, wapokee chapa katika mkono wao wa kuume, au katika vipaji vya nyuso zao; na kwamba mtu yeyote asiweze kununua wala kuuza, ila yeye aliye na ile chapa, au jina la yule mnyama, au hesabu ya jina lake.’ Hivyo Uprotestanti unafuata nyayo za Upapa.

Ni wakati huu ndipo malaika wa tatu anaonekana akiruka katikati ya mbingu, akitangaza: ‘Mtu yeyote akiabudu yule mnyama na sanamu yake, na kupokea chapa yake katika kipaji cha uso wake, au katika mkono wake, huyo atakunywa katika divai ya ghadhabu ya Mungu, iliyomiminwa bila kuchanganywa katika kikombe cha hasira Yake.’ ‘Hapa wapo wale wazishikao amri za Mungu, na imani ya Yesu.’ Kwa tofauti iliyo dhahiri na dunia, lipo kundi dogo linalosimama thabiti, lisilopotoka kutoka kwa uaminifu wao kwa Mungu. Hawa ndio wale ambao Isaya anasema juu yao kuwa wanatengeneza ufa uliokuwa umefanywa katika sheria ya Mungu, wanaojenga mahali palipokuwa mahame ya zamani, wakiinua msingi wa vizazi vingi.

Onyo lenye uzito mkubwa zaidi na tishio la kutisha mno kuwahi kuelekezwa kwa wanadamu limo katika ujumbe wa malaika wa tatu. Dhambi inayoshusha ghadhabu ya Mungu isiyochanganyika na rehema lazima iwe ya tabia ya uovu uliokithiri mno. Je, ulimwengu uachwe gizani kuhusu asili ya dhambi hii? La hashu. Mungu hatendi hivyo kwa viumbe wake. Ghadhabu yake kamwe hailetwi juu ya dhambi za kutokujua. Kabla ya hukumu zake kuletwa juu ya dunia, nuru kuhusu dhambi hii lazima iwasilishwe kwa ulimwengu, ili mwanadamu ajue kwa nini hukumu hizi zitaletwa, na apate nafasi ya kuziepuka.

Ujumbe wenye onyo hili ndio wa mwisho kutangazwa kabla ya kudhihirishwa kwa Mwana wa Adamu. Ishara ambazo Yeye Mwenyewe ametoa zatangaza kwamba kuja Kwake kumekaribia sana. Kwa yapata miaka arobaini, ujumbe wa malaika wa tatu umekuwa ukisikika. Katika matokeo ya pambano kuu, makundi mawili yanajitokeza: wale wanaoabudu ‘mnyama na sanamu yake,’ na wanaopokea chapa yake; na wale wanaopokea ‘muhuri wa Mungu aliye hai,’ ambao wana jina la Baba limeandikwa katika vipaji vya nyuso zao. Hii si alama inayoonekana. Wakati umefika ambapo wote wanaojali wokovu wa nafsi zao wanapaswa kuuliza kwa moyo

wa dhati na kwa uzito: Muhuri wa Mungu ni nini? Na chapa ya mnyama ni nini? Tunawezaje kuepuka kuipokea?

Muhuri wa Mungu, alama au ishara ya mamlaka Yake, unapatikana katika amri ya nne. Hii ndiyo kanuni pekee ya Amri Kumi inayoonyesha kwamba Mungu ndiye Muumba wa mbingu na nchi, na kwa uwazi hutofautisha Mungu wa kweli na miungu yote ya uongo. Katika Maandiko yote, ukweli wa uweza wa uumbaji wa Mungu hutajwa kama ushahidi kwamba Yeye yuko juu ya miungu yote ya wapagani.

Sabato iliyoagizwa katika amri ya nne ilianzishwa ili kuadhimisha kazi ya uumbaji, hivyo kuweka mioyo ya watu daima ikielekezwa kwa Mungu wa kweli aliye hai. Lau Sabato ingekuwa ikishikwa daima, kusingekuwa na mwabudu sanamu, asiyeamini Mungu, wala asiye na imani. Utunzaji mtakatifu wa siku takatifu ya Mungu ungewaongoza mioyo ya watu kwa Muumba wao. Vitu vya asili vingewakumbusha kumhusu Yeye, navyo vingeshuhudia nguvu Zake na upendo Wake. Sabato ya amri ya nne ni muhuri wa Mungu aliye hai. Inaonyesha kuwa Mungu ndiye Muumba, na ni ishara ya mamlaka Yake halali juu ya viumbe Alivyoundwa.

Je, basi, alama ya mnyama ni nini ikiwa si sabato bandia ambayo dunia imekubali badala ya ile ya kweli?

Tamko la kinabii kwamba Upapa ungejikweza juu ya yote yanayoitwa Mungu, au yanayoabudiwa, limetimia kwa namna ya kushangaza katika kubadilishwa kwa Sabato kutoka siku ya saba hadi siku ya kwanza ya juma. Popote ambapo Sabato ya kipapa inaheshimiwa kwa upendeleo kuliko Sabato ya Mungu, hapo mtu wa dhambi anakwezwa juu ya Muumba wa mbingu na nchi.

Wale wanaodai kwamba Kristo alibadili Sabato wanapingana moja kwa moja na maneno yake mwenyewe. Katika Mahubiri yake ya Mlimani alisema: 'Msidhani ya kuwa nalikuja kuitangua torati, wala manabii; sikuja kuitangua, bali kuitimiliza. Kwa maana, amin, nawaambia, mpaka mbingu na nchi zitakapopita, yodi moja wala nukta moja haitapita kutoka katika torati, hata yote yatimie. Basi yeyote atakayevunja mojawapo ya amri hizi ndogo, na kuwafundisha watu vivyo hivyo, huyo ataitwa mdogo katika ufalme wa mbinguni; bali yeyote atakayezifanya na kuzifundisha, huyo ataitwa mkuu katika ufalme wa mbinguni.'

Wakatoliki wa Roma wanakiri kwamba mabadiliko ya Sabato yalifanywa na kanisa lao, na wananukuu mabadiliko haya yenyewe kama ushahidi wa mamlaka ya juu kabisa ya kanisa hili. Wanatangaza kwamba kwa kuishika siku ya kwanza ya juma kuwa Sabato, Waprotestanti wanatambua mamlaka yake ya kutunga sheria katika mambo ya kimungu. Kanisa la Roma halijaacha dai lake la kutokukosea, na dunia pamoja na makanisa ya Kiprotestanti yanapokubali Sabato bandia aliyoiibuni, kimsingi wanakubali dai lake. Wanaweza kunukuu mamlaka ya mitume na mababa wa kanisa kutetea mabadiliko haya, lakini upotofu wa hoja zao unatambuliwa kwa urahisi. Mfuasi wa Papa ana werevu wa kutosha kuona kwamba Waprotestanti wanajidanganya, kwa makusudi wakifumbia macho ukweli wa jambo hilo. Kadiri taasisi ya Jumapili inavyopata kibali, yeye hufurahi, akiwa na hakika kwamba hatimaye italetwa ulimwengu wote wa Kiprotestanti chini ya bendera ya Roma. Ishara za Nyakati, Novemba 1, 1899.